

Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar Doktori Iskola

Szántó István

A népi kultúra metamorfózisa

*A népi díszítő- és tárgykultúra megjelenése a magyar
képzőművészetben*

DLA-értekezés tézise

Témavezető: Dr. habil. Hegyi Csaba DLA, egyetemi docens

2019

A magyar képzőművészetben folyamatosan jelen volt a népi kultúra referenciális hatása. A disszertációmban magyar alkotók életműveivel arra mutatok rá, hogy a magyar népi kultúra beépült a „magas” művészetbe. Miképp lehet az autonóm művészeti nyelvben, a saját útkeresés folyamata érdekében, a folklór-hagyományt felvállalni és használni?

Értekezésemben, a magyar képzőművészetben megjelenő népművészeti referenciák jelenlétét vizsgáltam, olyan művészek munkáságában, ahol a népművészet a modernséggel együtt egy állandó, de egyben változó és időszerű elemek egyidejűségét fogta össze¹, mindezt azonban úgy, hogy analitikus gondolkodásuk során egyben el is távolodtak az eredeti forrástól, ugyanakkor a népművészet értékei „pozitív és negatív értelemben egyaránt védettséget biztosítottak számukra”.² A példák sora nem teljes szövegemben, mivel én (egy kivétellel) a magyar festészet területéről azokat az alkotókat említem, akik elsődlegesen inspiráltak, mint a gödöllői művészek, Csók István, Lesznai Anna, Vajda Lajos, Korniss Dezső, Veszelszky Béla, Schéner Mihály, Samu Géza, Keresü Ilona, Bak Imre, Nádler István, Somogyi Győző és Bukta Imre. Ez a tizenkét alkotó és egy művészeti iskola más-más módon integrálták művészetükbe a népi kultúra hagyományait. Egyik esetben örökölt, a gyerekkorból és a neveltetésből eredeztethető hagyományként jelent meg a népművészet, míg a másik esetben egy közvetett felvállalásról beszélhetünk a folklór hagyományának használata szempontjából, amikor egy formakutatás után vállalják az alkotók a népi kultúra összetett, archaikus minőségeit. Az ő személetük példaértékű számomra, ez a feladat nem egyszerű, de rendkívül tiszteletre méltó program, mivel ebben a helyzetben egy képzőművésznek számos követelményt figyelembe kell venni, amelyek megnehezítik az alkotói folyamatot, és eltántorító erővel hatnak. Egyszerre kell koncentrálni a kortárs művészeti szituációkra, de egyben meg kell őrizni a népművészet kiterjedt, az élet egészét felölelő egységes szakrális és díszítőművészeti minőségét.³ Rendkívül nagy azoknak az életműveknek a száma, ahol a népművészet határozott referenciális jelenléte vagy annak bármilyen árnyalata megjelenik, ezért

---

¹ Vö. Bak, 1977. 30. o.

² Vö. Menyhárt, 1981. 34. o.

³ Vö. Szabados, 2015. 1. o.

https://www.art.pte.hu/sites/www.art.pte.hu/files/files/menuk/muveszetiszemle/PDF/szanto_istvan_szabados_a_150430.pdf (2019.03.16.)

ennek a feltérképezése egy további kutatás célja lehet.

A kiszemelt művészek fele már csak másodlagos módon találkozhatott a folklór szellemi és tárgyi kultúrájával, mivel az I. világháború után a paraszti világ részben elvesztette a létezés egészét felölelő rítusát és már csak szekunder élmény alapján hozhatták létre a szintézisét a hagyománynak és a modernitásnak. Ezért volt nehéz és elszánt vállalkozás korábban és most is, hogy egy alkotó visszaforduljon olyan eredeti forráshoz, amelyben már „... nagy műfaji- és formaváltás zajlott le...”.⁴ Az általam kiválasztott alkotók között vannak olyanok, akik a képzőművészeti világukba azokat a népművészeti motívumokat emelték be, melyeket párosítani tudtak autonóm elképzelésükkel, gyakran nem foglalkozva azoknak szellemi minőségeivel, ellenben nagyra értékelték a folklór szín-, forma- és ritmusvilágát. Ez az attitűd a nemzetközi művészeti szcénában sem kivételes, mint például Francesco Clemente, aki festészetében nem igyekszik megfejteni az indiai tradicionális festészetet vagy az indiai kultúrát, hanem az autonóm művészeti világába csak azokat az elemeket használja fel, amelyeket beilleszthetőnek tart. Azonban vannak olyan alkotók, akik továbbmentek a népi művészet formaképzésén, felkutatták annak szakrális és kultikus minőségeit, és teljes értékű kapcsolatot igyekeztek létrehozni a művészet és a folklór között úgy, hogy a népi motívumot létrehozó szándékot is igyekeztek feltérképezni.

Disszertációm három fejezetből áll. Az első egységben a folklór és a hagyomány fogalmát tárgyalom, mivel elkerülhetetlen ezeknek a fogalmaknak az értelmezése, ha a népi díszítőművészet referenciális használata kerül vizsgálat alá. Valamint tanulmányozom a bevezető fejezetben az ornamentális gondolkodást, ugyanis az szervesen kapcsolódik a népi díszítőművészet absztrakciós képépítéséhez. Mindezeket követve tudományos írásom fő, második, bővebb egységében az általam választott művészeket vizsgálom, akik a népi tárgyalkotó kultúrából kiindulva határozták meg művészetüket. Dolgozatom legvégén saját alkotói tevékenységemet prezentálom, bemutatva a munkáimban megjelenő lokális hagyomány jelentőségét és motívumszerkesztési rendszereimet.

Értekezésemben az egyik legtöbbet szerepeltetett szó a folklór, ez sem bizonyít mást, mint hogy a folklór szó rendkívül terhelt és „korunk legdivatosabb

---

⁴ Vö. Katona, 1998. 26. o.

nemzetközi” kifejezése, amely számos jelentésárnyalattal és meghatározással létezik.⁵ Értekezésemben én a folklór jelentéskörét a népművészettel, pontosabban a népi „díszítő- és ábrázoló művészettel” azonosítom.⁶ A képzőművészetemben megjelenő kulturális identitásom kulcsszimbóluma az itthoni népi kultúra, mivel a magyar paraszti műveltséggel meg tudom határozni „»tér relációban« tapasztalható” viszonyulásomat.⁷ A magyar folklór számomra lehetőséget nyújt, hogy formagyökeret találjak jellegzetes, hiteles és kortárs művészetemhez. A folklór fogalma mellett felmerül a hagyomány meghatározása is, mivel a népművészet egy nagyon sajátos „hagyományjelenség”⁸, amelyben a változó elemek, mint a történelem, a művészettörténet és az autonóm kifejezés kisebb mértékben jelennek meg, és ebből kifolyólag határozottabban mutatkozik meg „... a valóság egységként, törvényszerűként, állandóként való felfogása.”⁹ A hagyomány a legbonyolultabb tartalmú tudományos és mindennapi gondolatink közé tartozik,¹⁰ amely a jelennel folyamatos kapcsolatban van és nem csak a múlttal áll konstruktív összefüggésben, hanem abban a jövő is megszerveződik.¹¹

Mivel magát a népművészetet korábban helytelenül, egyszerűen ornamentális művészetnek vagy díszítőművészetnek is nevezték,¹² valamint minden általam kiválasztott művésznél szerepel a ritmikusan ismétlődő vizuális díszítőelem érzelmi azonosulása¹³, ezért értekezem az első fejezetem végén az ornamentika eredetéről, elméleteiről és rendszereiről. Maga az ornamentika minden kultúrában változatos formában és megítéléssel mindig jelen volt, és a mindennapjainkban is körülöttünk van. Wilhelm Worringer véleménye szerint az „ornamentika lényegéhez” tartozik, „hogyminden népművészet akarásának” a legelemibb, legzavartalanabb, legtisztább, legalapvetőbb megnyilatkozása, amely sokat mond az adott nép szakrális világképéről és „esztétikai tevékenységéről”.¹⁴ Vizuálisan az ornamentika egy

---

⁵ Vö. Katona, 1998. 15. o.

⁶ Vö. Ua. 16. o.

⁷ Vö. T. Kiss, 2008. 140. o., <http://mek.oszk.hu/08200/08200/08200.pdf> (2018.11.04.)

⁸ Vö. Bak, 1977. 30. o.

⁹ Vö. Uo.

¹⁰ Vö. Balatonyi, 2017. 25–28. o.

¹¹ Vö. Jan Assmann: A kulturális emlékezet (egyetemi segédanyag), 2. o., http://www.banki.hu/~tk/segedanyagok/valaszthato/7_A_kulturalis_emlekezet.pdf (2018.12.12.)

¹² Vö. Ormos, 1981. Ornamentika, <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/4-216.html> (2018.09.15.)

¹³ Vö. Lepsényi Imre: Kollektív ornamentika, https://film.indavideo.hu/video/f_kollektiv_ornamentika 2:30–3:30 perc (2018.12.13.)

¹⁴ Vö. Worringer, 1989. 45. o.

összességében áttekinthető, kötött szerkesztési motívumrendszer. A díszítővilágnak ezt a vélt részarányos felépítéseit, jellemzően a szimmetriarendszerekkel lehet legpontosabban lekövetni, ezért munkámban én a szabályos motívumhasználathoz Gráfik Imre etnográfus szimmetriatipológiáját használtam fel.¹⁵

Disszertációm fő gerincében azokkal a számomra motiváló művészekkel foglalkozom, akik használták a népi kultúra vizuális hagyatékát és ornamentális díszítő gondolkodását, megemlékezve a népi kultúra szellemi és vallási meghatározásairól. Ezek a művészek a felvállalt és újrendezett népművészeti díszítő struktúrákkal és asszociációs lehetőségekkel a népi kultúra folytonosságát teremtették meg. Az alkotók sorát a 19. század utolsó negyedétől indítom, majd lépésről lépésre haladva eljutok a kortársakig. Kutatásom során egyértelművé vált az a felvetésem, hogy a népművészet hatása mindig jelen volt a magyar képzőművészetben. A pécsi Nádor Galéria Art&Med Kulturális Központban rendezett kiállításom megnyitó szövegében Szabados Árpád azt fogalmazta meg, hogy véleménye szerint a magyar képzőművészetben nem történhetett meg az itthoni folklór beépülése: „a népi kultúra (...) nem épült be természetes módon a magas művészetbe.”¹⁶ Mesterem véleményét tisztelettel elfogadom, de úgy érzem, hogy disszertációm lényege az, hogy utalást tegyek arra, hogy ez a beépülés megvalósult a magyar képző- és iparművészetben, és nem csak összekapcsolódás alakult ki a népi kultúra és a „magas” művészet között. A kutatásomban megjelenő alkotók mindegyike vitalizálta a népművészetet, a művészek nagyobb része beemelte a számára fontos és integrálható elemeket a szuverén művészeti világába, míg mások mélyebbre mentek és törekedtek megfelelni a folklór eredeti jelentéseinek. Bármelyik lehetséges utat is választották a művészek, mindenképp nehéz elképzelést fogalmaztak meg műveikben, mivel lehetséges modernitásukat az egyik legjellegzetesebb „hagyományjelenséggel”, a népművészettel fogalmazzák meg.¹⁷

Csók Istvánnal kezdtem el a művészek sorát, mivel az ő alkotótevékenysége alatt fordult meg az a 19. századi népi életképfestészet, ahol még etnografikus pontossággal jelenítették meg a népi kultúrát, ahol még nem jelent meg a folklór

---

¹⁵ Vö. Gráfik, 2008. 105-117. o.

¹⁶ Vö. Szabados, 2015. 1. o.

https://www.art.pte.hu/sites/www.art.pte.hu/files/files/menuk/muveszetiszemle/PDF/szanto_istvan-szabados_a_150430.pdf (2019.03.16.)

¹⁷ Vö. Bak, 1977. 30. o.

összetett értelmezése. A Csók után időrendben következő művészek a Gödöllői Művésztelep alkotói és Lesznai Anna, akiknek vizuális világában már megjelent a népi kultúra ornamentális díszítőművészete és annak szimbolikája, hitvilága, de az ő művészetükben még mindig jobban érvényesült a díszítés és a „népieskedés.” Lesznai ornamentális világképe és a háziipart támogató iparművészete, valamint a gödöllőiek intenzív népművészeti analízise után nagy lépést tett az önmagában is megjelenő, a népművészeti mustra műtárggyá válásáért Korniss Dezső és Vajda Lajos. A példaértékű festőpáros már önálló kompozíciókat hozott létre a népi díszítőművészetből és mindketten szem előtt tartották Bartók Béla zenei gyakorlatát. Korniss Dezső hosszú életpályáján egyértelműen tetten érhető a folklór hatása, ezt a minőséget mi sem fémjelzi jobban, mint a művész születésének 110. évfordulójára rendezett, az egész oeuvre felölelő „*Csak tiszta forrásból*” című kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában. Korniss és Vajda meghatározó szentendrei működését követve, a második világháború után is folyamatosan megjelent a népművészet hatása az itthoni művészeti szcénában, de mindig úgy, hogy az korszerű és aktuális volt. A hatvanas évek újgeomerikus festészetében újra felszínre tört a népművészet helyes referenciális alternatívája, mindezek a lehetőségek Keserü Ilona, Bak Imre és Nádler István tevékenységében mutatkoztak meg döntően. A 60-as évek folklór referenciájú képein már nem a népi díszítés jelent meg, hanem a folklór díszítőművészetének a belső szervező rendszere. Bak Imre a népi hímzések sávstruktúráiból és a magyar népművészet ornamentális motívumainak „ősi kultikus jelanyagából”¹⁸, Nádler István a szírommotívumok ritmikus mozgásminőségeiből¹⁹, Keserü több népi tárgyalgó emlékből hozta létre az individuális művészet és a népi kultúra egységét. A három alkotó között az a különbség, hogy Keserü Ilona életművében többször hangsúlyosan megjelent a folklór felismerhető közvetlen referenciális értéke, mint Bak vagy Nádler festészetében. Az „ikerpárnál”²⁰ a népi tradicionális motívumok képi funkciója „korlátozottabb” és szerényebb formában jelent meg,²¹ sőt Nádler István életművében csak egy szűk 7-8 éves időszakra korlátozódik a folklór egyértelmű referenciális hatása, ahol az emblémák képrendszerének forrása a

---

¹⁸ Vö. Bak, 2018. 95. o.

¹⁹ Vö. Hegyi, 2001. 35. o.

²⁰ Perneczky Géza „ikerpárnak” titulálja Bakot és Nádler, szakmai életútjuk párhuzama miatt. Vö. Perneczky, 2001. 10. o.

²¹ Vö. Hegyi, 2001. 35. o.

„korábbi kultúrtörténeti korszakok, többnyire a közép-európai archaikus kultúrák” jelei és ornamensei.²² Nádler István és Bak Imre azzal, hogy megjelent képeiken az ősi tradíció, a kultúrtörténeti kontinuitás gondolata, erősen megkülönböztették magukat a nemzetközi hard edge festészettől.²³ Bak Imre 2017-ben az ACB Galériában rendezett ÖN-ARC-KÉP című kiállításán meglepő módon megjelenítette korábbi folklórhitelettségű sávképeinknek rendszerét és a hetvenes években festett *Nap-ember-arc* (1976) és *Nap-bika-ember* (1976) című képek vizuális képalkotását, bizonyítva hogy az életműben továbbra is ott van a folklór képi ábrázolásra is nagyon jellemző poliszémikus és homonim analógiákra épülő ösképlátás szisztémája és a népi díszítőművészet hatása.²⁴ A hetvenes évek közepén, végén több kiállítás jelezte ennek a folklórból merítkező képzőművészetnek az intenzív jelenlétét, mint például a debreceni (1978), majd a budapesti (1979) *Népművészet-kortárművészet I–II.* című reprezentatív kiállítások. A *Művészet* 1978-as összegző almanachja is erőteljesen képviselte a folklór inspiráló hatását, olyan cikkeket közölt a kalendárium, mint az *Utak a népművészetből, Népművészet – kortárs művészet*, illetve olyan művészeket mutatott be az évkönyv, akik a népi formakincset használták fel munkáikban, mint például: Nagy Sándort, Keserü Ilonát, Szervácuszt Jenőt, Vajda Lajost és Schéner Mihályt. Utóbbi a ’70-es évek elején mutatkozott be folklórmunkáival. Schéner Mihály gyerekkorából eredezteti őszinte, konfabuláló, látomásos, játékos tárgyait és képeit. Menyhárt László véleménye szerint Schéner érintkezést találat a pop-art és a népművészet között, és e kapcsolat szűk területén belül hozta létre munkáit, olyan tárgyakat, amelyek ugyan a népművészetből indultak ki, de analízisük során eltávolodtak ettől a kiindulóponttól. Ennek a módszernek a segítségével munkáiban visszaállította a népi kultúra szerves világképét, mintegy tükrözve az akkori közösségi művészetet.²⁵ Schénerhez hasonló gyerekkori falusi élményvilág alakította ki Samu Géza szobrászatát, aki a népi tárgyalkotásból és anyaghasználatból kiindulva hozta létre plasztikáit. Samu a régi hagyományos népi technikákkal új tárgyakat hozott létre, ezzel együtt felidézve a népi kultúrát és annak környezetét. A szobrász életművének első szakaszában készült szobraira egyértelműen jellemző a

---

²² Vö. Ua. 31. o.

²³ Ua. 23. o.

²⁴ Vö. Fehér, 2016. 56. o.

²⁵ Vö. Menyhárt, 1981. 32-34. o.

népművészet tárgyalkotó kultúrája, ez az első szakasz a művész meghatározásában 1969-től a hetvenes évek közepéig tartott. Samu saját magát úgy értelmezte ebben a korszakában, mint aki a képzőművészet területén megteremtette ugyanazt a „közép-európai magyar nyelvet”, mint amit Bartók és Kodály létrehozott a műzene világában.²⁶ Samu mellett más képzőművészeket is inspirált a 20. század közepén megmaradt paraszti kultúra, többek között Bukat Imrét is, aki szintén gyerekként találta magát szemben a paraszti étellel. De amíg Samu Géza munkáiban inkább az archaikus-preklasszikus és a népi tárgyalkotás tradicionális formavilága idéződött meg, addig Bukta Imre inkább rezignált módon és konceptuális utakon kísérletezve fordult a folklór felé.²⁷ Bukta Imrere nem a népművészet kultúrájának közvetlen analízisa a jellemző, hanem ennek a kultúrának az elvesztése és hiánya, valamint a hiány okozta társadalmi és szociális problémák. De minden negatív körülmény ellenére a képeken itt-ott feltűnik, bár már csak néhány rekvizituma az eredeti hagyományos tárgyalkotó folklórnak.

A disszertációmban összegyűjtött alkotók közül Veszelszky Béla gondolkodása, képépítése a legkülönlegesebb. Az ő életművében is megjelent a folklór egységes és összetett világképe, amelyben megláthatta az általa vágyott célt, a teljes élet ábrázolását. Veszelszkyt vonzotta a népi kultúra univerzalitása, transzcendentalitása, valamint lenyűgözte a keresztstruktúra „... egyszerű tiszta...” matematikai formája.²⁸

Az utóbb felsorolt két alkotó képalkotási módja, anyaghasználata és tárgyalkotása ténylegesen nem hatott az én képzőművészeti tevékenységemre, de a folklórhoz kapcsolódó gondolkodásuk és a népi kultúrához fűződő viszonyuk inspiráló számomra. Ehhez a két művészhez tartozik még Somogyi Győző is, aki nem gyerekkorának paraszti élményvilágából merítette képeinek inspirációit, hanem ténylegesen vállalta a paraszti kultúrát a mindennapi életében és művészetében. Somogyi munkáiban a helyi–történelmi–kulturális minőség mellett a népi kultúra szakrális világa is megjelenik. Somogyi folklórizmusával mintegy újjáteremti a népi hagyomány lehetőségét, nemcsak vágyakozik a hagyományos népi kultúra után, hanem aktívan tesz is annak alkalmazható, 21. századi megjelenéséért.

---

²⁶ Vö. Makky, 2015. 6. o.

²⁷ P. Szabó. 2015. 24. o.

²⁸ Körner, 1997. 65. o.

Kutatómunkám során tapasztaltam, hogy sok magyar művész munkájában megjelenik a népművészet formaalkotó ereje, de értekezésemben azokat az alkotókat helyeztem el, akik tárgyalkotásukkal és gondolkodásmódjukkal motiváltak engem. Azt is figyelembe vettem, hogy olyan alkotók szerepeljenek a dolgozatomban, akik „természetes módon a magas művészetbe” beépítik a népi kultúrát.²⁹

Disszertációm harmadik fejezetében a saját alkotói tevékenységemben megjelenő folklórreferenciák jelentőségét mutatom be, kiegészítve jellemző motívumaim szerkesztési rendjeivel, és tárgycsoportok szerint sorolom fel saját munkáimat.

A folklórra utaló minőségek munkáimban külföldi tartózkodásom során alakultak ki, és végül 2009 őszén fogalmazódott meg bennem a kulturális hovatartozásnak az az élménye, „... melyben az egyén, mint a nemzeti közösség” tagja a „... nemzeti önismeret által juthat el az individualitás önismeretéig”.³⁰ Ezt követően vizuális gondolkodásomhoz olyan itthoni tárgyi folklórból származó motívumokat kerestem, amelyeket fel tudtam használni képzőművészeti munkámban úgy, hogy azok kapcsolódjanak a kortárs szenzuális művészet mozgalmaihoz.

A munkáimban megjelenő magyar folklórreferenciákkal meg akartam mutatni kulturális azonosságomat és az itthoni lokális hagyományhoz való kapcsolódásomat, de úgy hogy közben szem előtt tartom szellemi identitásom, amely nem a korral szembeálló és visszatekintő tett, hanem élő program, amely egyben a jövő felé is irányul.³¹ Követve Bak Imre gondolatát, mely szerint a „hagyomány és modernség nem vagylagos kérdés, hanem teljes egység.”³²

A folklórnak a „magas” művészetben való megjelenését vizsgálva írásom megközelítésmódjában vannak folklorisztikai, kultúrtörténeti és művészettörténeti elemek, de mindez az én gondolkodásomat modellezi, ahogyan egy festő kapcsolódást keres és inspirációit nyer más tudományterületekből, hogy azokkal kiegészítse és megerősítse mondanivalóját. Az értekezésem szövege egy festő

---

²⁹ Vö. Szabados, 2015. 1. o.,
https://www.art.pte.hu/sites/www.art.pte.hu/files/files/menus/muveszetiszemle/PDF/szanto_istvan-szabados_a_150430.pdf (2018.09.10.)

³⁰ Szabadi, 1987. 8. o.

³¹ Vö. Ludo Beheydt: A holland kulturális identitásról (a mondializáció tengerében),
<http://www.c3.hu/scripta/lettre/lettre46/beheydt.htm> (2018.12.22.)

³² Vö. Bak, 1977. 30. o.

szemszögéből készült, aki a folklórból meríti képeinek referenciális értékeit. Írásomban nem törekedtem arra, hogy műveket részletesen elemezzek, hanem igyekeztem értelmezni azt az magatartást, amellyel a művészek a folklór felé fordultak, alátámasztva ezzel saját vizuális gondolkodásomat. További célom volt bizonyosságot szerezni arról, hogy a magyar népi kultúra beépülhetett a „magas” művészetbe.

Irodalomjegyzék

Könyvek, kiadványok

- Bak Imre (2018): Hagyomány - aktualitás, In: Kolozsváry Marianna (szerk.): *Csak tiszta forrásból, Hagyomány és absztrakció Korniss Dezső művészetében*, Magyar Nemzeti Galéria kiadvány, Budapest
- Balatonyi Judit (2017): *A gyimesi lakodalmak –Közös kultúra és különböző identitások?*, Balassi Kiadó, Budapest
- Fehér Dávid (2016): Analógiák... Jelentés/rétegek Bak Imre művészetében, In: Fehér Dávid (szerk.) *Bak Imre: Aktuális időtlen – egy életmű rétegei / 1967–2015*, Paksi Képtár, Paks
- Hegyi Lóránd (2001): *Nádlér István*, Képzőművészeti Kiadó, Budapest
- Katona Imre (1998): A folklór és a folklorisztika általános problémái, In: Voigt Vilmos (szerk.): *A magyar folklór*, Osiris Kiadó, Budapest, 15–38. o.
- Körner Éva (1997): Egy régi beszélgetés Veszelszky Bélával, In: Körner Éva (szerk.): *Veszelszky Béla*, Műcsarnok, Budapest, 64–67. o.
- Menyhart László (1981): *Schéner Mihály, A fantázia seprűjén, avagy: mit keres egy művész a kéményben?*, Corvina Kiadó, Budapest
- Szabadi Judit (1987): *Hagyomány és korszerűség*, Magvető Kiadó, Budapest
- Worringer, Wilhelm (1989): *Absztrakció és beleérzés*, Gondolat kiadó, Budapest

Folyóiratok

- Gráfik Imre (2008): Faragott mángorló - Szimmetria a népművészetben, In: Gyurácz Ferencz (szerk.): *Vasi Szemle*, LXII/1, Szombathely, 105–117. o.
- Kozák Csaba (2015): Samu Géza érvényessége, In: Pataki Gábor-P. Szabó Ernő (szerk.): *Új Művészet*, Budapest, 8–12. o.
- Makky György (2015): Kőszáli kunyhó a Műcsarnokban, In: Pataki Gábor-P. Szabó Ernő (szerk.): *Új Művészet*, Budapest, 6–7. o.
- Pernecky Géza (2001): A Hűség kalligráfiája, In: Sinkovits Péter (szerk.): *Új Művészet*, XII. évfolyam 10., Budapest, 10–14. o.
- P. Szabó Ernő (2015): Egyszeri volt, amit megteremtett Beszélgetés Bukta Imre képzőművésszel In: Pataki Gábor – P. Szabó Ernő (szerk.) *Újművészet*, Budapest, 21–26. o.

Internetes források

- Assmann, Jan: A kulturális emlékezet (egyetemi segédanyag), 2. o.,
http://www.banki.hu/~tk/segedanyagok/valaszthato/7_A_kulturalis_emlekezet.pdf
(2018.12.12.)
- Beheydt, Ludo: *A holland kulturális identitásról (a mondializáció tengerében)*,
<http://www.c3.hu/scripta/lettre/lettre46/beheydt.htm> (2018.12.22.)
- Lepsényi Imre (2015): *Kollektív ornamentika* című kiállításnak kísérő filmje,
https://film.indavideo.hu/video/f_kollektiv_ornamentika (2018.12.13.)
- Ormos Endre (1981): *Ornamentika*,
<http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/4-216.html> (2018.11.10.)
- Szabados Árpád (2015): *Szántó István kiállítása elé*
https://www.art.pte.hu/sites/www.art.pte.hu/files/files/menuk/muveszetiszemle/PDF/szanto_istvan-szabados_a_150430.pdf (2016.11.13.)
- T. Kiss Tamás (2008): Vázlat a tudás centrum a tanuló régió és a regionális identitás néhány összefüggéséről. In: Szirmai Éva, Újvári Edit (szerk.): *NEMZETISÉGI – NEMZETI – EURÓPAI IDENTITÁS*, SZTE JGYPK Felnőttképzési Intézet, Szeged, 135–149. o.,
<http://mek.oszk.hu/08200/08200/08200.pdf> (2018.11.04.)